

POSTANOWIENIE

Dnia 29 października 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Wiesław Kozielowicz

po rozpoznaniu na posiedzeniu w dniu 29 października 2024 r.,

sprawy **M. P.**

skazanego z art. 197 § 1 k.k., art. 207 § 1 k.k.

z powodu kasacji wniesionej przez obrońcę skazanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Radomiu

z dnia 12 marca 2024 r., sygn. akt V Ka 61/24

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w Grójcu

z dnia 18 października 2023 r., sygn. akt II K 1548/22

**oddala kasację jako oczywiście bezzasadną, a kosztami
sądowymi postępowania kasacyjnego obciąża skazanego.**

WB.

UZASADNIENIE

M. P. został oskarżony o to, że:

I. w okresie od dnia 23 lipca 2022 r. do dnia 25 lipca 2022 r., w miejscowości D. i W., powiat g., województwo [...]. działając w wykonaniu z góry powziętego zamiaru w krótkich odstępach czasu, dwukrotnie doprowadził swoją żonę A. P. do obcowania płciowego poprzez to, że zastosował wobec niej przemoc w postaci zadawania jej licznych obrażeń po całym ciele w tym głowie, ciągnięcia za włosy, szarpania, przytrzymywania i dociskania ciałem w wyniku czego A. P. doznała obrażeń w postaci: zasinień w obrębie całego ciała w tym okolic oczodołowych, uszu, ramion przedramienia i barków, które naruszyły czynności narządów jej ciała

na okres poniżej 7 dni, tj. o czyn z art. 197 § 1 k.k. w zb. z art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k.;

II. w okresie od dnia 1 stycznia 2022 r. do dnia 2 lipca 2022 r. w W., województwo [...], znęcał się fizycznie i psychicznie nad żoną A. P. w ten sposób, że będąc pod wpływem alkoholu wielokrotnie, bezpodstawnie wszczynał awantury domowe podczas, których wyzywał pokrzywdzoną słowami powszechnie uznawanymi za obelżywe, poniżał, wyszydzał, kontrolował, groził pozbawieniem życia oraz używał wobec niej przemocy fizycznej polegającej na popychaniu pokrzywdzonej, szarpaniu, tym za włosy, zadawaniu jej uderzeń po całym ciele także w tył głowy a w tym:

- w dniu 13 marca 2022 r. spowodował u niej obrażenia ciała w postaci: zasinień w obrębie powieki górnej prawej, zasinienia w obrębie obu małżowin usznych, zasinienia w obrębie żuchwy, zasinień w obrębie kończyn górnych, zasinienia w obrębie pośladka lewego, zasinień w obrębie kończyn dolnych, które naruszyły czynności narządów jej ciała na okres poniżej 7 dni,

- w dniu 2 lipca 2022 r. spowodował u niej obrażenia ciała w postaci zasinienia w obrębie łuku brwiowego prawego, zasinień w obrębie obu ramion, zasinienia w obrębie przedramienia prawego, zasinień w obrębie obu ud, zasinienia w obrębie podudzia lewego, zasinienia w obrębie obu pośladków, które naruszyły czynności narządów jej ciała na okres poniżej 7 dni tj. o czyn z art. 207 § 1 k.k. w zb. z art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

Sąd Rejonowy w Grójcu wyrokiem z dnia 18 października 2023 r., sygn. akt II K 1548/22, M. P. w ramach zarzucanego w punkcie I czynu uznał za winnego tego, że w dniu 23 lipca 2022 r. w miejscowości D., powiat g., województwo [...]. doprowadził swoją żonę A. P. do obcowania płciowego polegającego na odbyciu stosunku płciowego poprzez to, że zastosował wobec niej przemoc w postaci zadawania jej licznych obrażeń po całym ciele w tym głowie, ciągnięcia za włosy, szarpania, przytrzymywania i dociskania ciałem w wyniku czego A. P. doznała obrażeń w postaci zasinień w obrębie całego ciała w tym okolic oczodołowych, uszu, ramion przedramienia i barków, które naruszyły czynności narządów jej ciała na okres poniżej 7 dni i czyn ten zakwalifikował z art. 197 § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 września 2023 r. w zw. z art. 4 § 1 k.k. oraz uznał M. P.

za winnego tego, że w dniu 25 lipca 2022 r. miejscowości M. W., powiat g., województwo [...] doprowadził swoją żonę A. P. do obcowania płciowego polegającego na odbyciu stosunku płciowego stosując wobec niej przemoc fizyczną w postaci rzucenia na łóżko, położenia się na niej i dociskania i czyn ten zakwalifikował z art. 197 § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 września 2023 r. w zw. z art. 4 § 1 k.k. a następnie przyjmując, że czyny te popełnił w krótkich odstępach czasu z wykorzystaniem takiej samej sposobności, zanim zapadł pierwszy wyrok w rozumieniu art. 91 § 1 k.k., przy zastosowaniu art. 91 § 1 k.k. na podstawie art. 197 § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 września 2023 r. w zw. z art. 4 § 1 k.k. i wymierzył, mu karę 4 lat pozbawienia wolności. Uznał również M. P. za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu opisanego w punkcie II i za to na podstawie art. 207 § 1 k.k. wymierzył mu za ten czyn karę 7 miesięcy pozbawienia wolności. Na podstawie art. 85 § 1 i art. 86 § 1 k.k., w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 września 2023 r. w zw. z art. 4 § 1 k.k. i art. 91 § 2 k.k., jednostkowe kary pozbawienia wolności orzeczone połączył i orzekł wobec M. P. karę łączną w wymiarze 4 lat i 3 miesięcy pozbawienia wolności. Ponadto na podstawie art. 41a § 1 i 4 k.k. i art. 43 § 1 k.k. orzekł wobec niego zakaz zbliżania się do pokrzywdzonej A. P. na odległość nie mniejszą niż 50 metrów przez okres 7 lat z "wyłączeniem budynków sądów i prokuratur w sytuacji braku możliwości zachowania wyżej wskazanej odległości ze względu na kubaturę pomieszczeń tych budynków". Sąd zasądził również od M. P. na rzecz pokrzywdzonej A. P. nawiązkę w kwocie 10.000 tysięcy złotych.

Po rozpoznaniu apelacji wniesionych od tego wyroku przez oskarżyciela publicznego, pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego i obrońcę, Sądu Okręgowy w Radomiu, wyrokiem z dnia 12 marca 2024 r., sygn. akt V Ka 61/24, zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że stosując na podstawie art. 4 § 1 k.k. przepisy kodeksu karnego w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 września 2023 r. - czyn będący elementem ciągu przestępstw przypisanych M. P., popełniony w dniu 23 lipca 2022 r. - zakwalifikował na podstawie art. 197 § 1 k.k. w zb. z art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., a w pozostałej części zaskarżony wyrok utrzymał w mocy.

Adwokat Ł. K. działający z substytucji adwokata B. T. – obrońcy skazanego M. P., w kasacji od wyroku Sądu Okręgowy w Radomiu, z dnia 12 marca 2024 r.,

sygn. akt V Ka 61/24, **zarzucił** rażące naruszenie przepisów mających istotny wpływ na treść rozstrzygnięcia, a mianowicie art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. z zw. z art. 433 § 1 i § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. poprzez zaniechanie dokonania prawidłowej, wszechstronnej kontroli odwoławczej wyroku Sądu Rejonowego w Grójcu poprzez nienależyte ustosunkowanie się do podniesionych zarzutów, na skutek czego dokonano niewłaściwej oceny (w toku kontroli odwoławczej) zgromadzonego w trakcie postępowania przed tym Sądem materiału dowodowego, z pominięciem zasad prawidłowego rozumowania oraz wskazań wiedzy a także doświadczenia życiowego, i w konsekwencji utrzymanie w mocy niezasadnego wyroku. Podnosząc ten zarzut **wniósł** o uchylenie zaskarżonego kasacją wyroku Sądu Okręgowego w Radomiu w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Katarzyna Głowacz – Zastępca Prokuratora Rejonowego w Grójcu w pisemnej odpowiedzi na tę kasację wniosła oddalenie kasacji obrońcy skazanego jako oczywiście bezzasadnej (por. pismo z dnia 6 sierpnia 2024 r., sygn. [...]).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest oczywiście bezzasadna w rozumieniu art. 535 § 3 k.p.k.

W kasacji między zarzucono, iż Sąd Okręgowy w Radomiu przeprowadzając kontrolę odwoławczą naruszył przepis art. 7 k.p.k., który określa zasadę swobodnej oceny dowodów. Przypomnieć zatem należy, iż przepisy polskiej procedury karnej nie zawierają katalogu reguł oceny wiarygodności dowodu, w tym zeznań świadków. Stwierdza się, że dużą rolę przy dokonywaniu oceny odgrywa element subiektywnej oceny sędziego. W wyroku z dnia 3 kwietnia 1935 r., sygn. akt I K 138/35, Sąd Najwyższy zauważył, że sąd oceniając wiarygodność zeznań świadka, opiera się bądź na bezpośrednim wrażeniu, jakie wywiera nań osoba świadka, jego zachowanie się i sposób składania zeznań, bądź na analizie treści zeznań i porównaniu jej z innymi danymi materiału procesowego, bądź wreszcie na obu tych źródłach. Z przeprowadzonych badań wynika, że każdy sędzia ma własny, indywidualny zbiór kryteriów, które wykorzystuje przy ocenie wiarygodności zeznań. Wskazuje się, iż sędziowie prawdopodobnie nie są w pełni świadomi czynników, które istotnie wpływają na dokonywanie oceny wartości dowodowej zeznań (por. B. Wojciechowski, Analiza i ocena zeznań świadków, Sopot 2016, s. 207 - 217). W

doktrynie trafnie podnosi się, że nie ma pewnych metod, jednoznacznych kryteriów oceny wiarygodności zeznań świadków. Nie istnieją żadne „złote środki”, szablony, wzorce, których można użyć, by jednoznacznie ustalić: ten świadek jest wiarygodny, szczery i składa pełne zeznania. Nie jest też możliwe, by poruszając się w granicach wyznaczonych przez swobodną ocenę dowodów, sprecyzować takie „automatyczne” kryteria (por. E. Gruza, Ocena wiarygodności zeznań świadków w procesie karnym. Problematyka kryminalistyczna, Kraków 2003, s. 428 – 431). Jasne jest przy tym, iż istniejąca swoboda sędziowska w zakresie dokonywania oceny dowodów, nie może być dowolnością w odrzucaniu lub uznawaniu dowodów za wiarygodne. Sąd powinien wykazać, że u podstaw takiej decyzji legły racjonalne przesłanki i ocena ta zgodna jest z dyrektywami zawartymi w art. 7 k.p.k., a zatem dokonana została z uwzględnieniem zasad prawidłowego rozumowania oraz wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego. Oczywistym przy tym jest, iż oceniając zeznania świadka sąd może je we fragmentach uznać za prawdziwe, a w innych za niewiarygodne. Nie może jednak dokonać ustaleń w sprzeczności z dowodami, którym dał wiarę i jednocześnie zgodnie z dowodami, którym odmówił wiary. W orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreśla się, że bez wykazania przez skarżącego, iż ocena dowodów wyrażona przez sąd jest sprzeczna z zasadami logiki i doświadczenia życiowego, nie jest możliwe podważenie stanowiska sądu (por. np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 9 kwietnia 1997 r., sygn. akt IV KKN 103/96, OSN PG, nr 10, poz. 12, z dnia 18 czerwca 1999 r., sygn. akt III KKN 112/97, OSN PG nr 1, poz. 8, z dnia 22 września 2003 r., sygn. akt IV KK 269/03, Lex nr 81211).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego od wielu już lat dominuje pogląd, że orzekając w trybie kasacji, Sąd Najwyższy nie jest władny dokonywać ponownej oceny dowodów i na podstawie własnej oceny kontrolować poprawności dokonanych w sprawie ustaleń faktycznych, a tego w istocie żąda Autor kasacji. Ponadto z orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika, że specyfika i wyjątkowość postępowania kasacyjnego nie pozwala na prowadzenie dublującej niejako „trzecioinstancyjnej” kontroli orzeczenia sądu pierwszej instancji (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 2 kwietnia 2015 r., sygn. akt IV KK 8/15, LEX nr 1666908, z dnia 7 czerwca 2017 r., sygn. akt III KK 27/17, Lex nr

23335984). Kasacja strony jest bowiem nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia wnoszonym od orzeczenia sądu odwoławczego czyli sądu drugiej instancji, a nie od orzeczenia sądu pierwszej instancji, a kontrolą kasacyjną objęte są wyłącznie kwestie prawne i to jeszcze zawężone do kategorii rażących naruszeń prawa popełnionych, co do zasady, właśnie przez sąd odwoławczy (por. art. 523 § 1 k.p.k. i art. 519 k.p.k.). Oznacza to, że w kasacji nie można podnosić zarzutów typowych dla postępowania apelacyjnego, kwestionujących orzeczenie pierwszoinstancyjne. Charakter kasacji, jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia wnoszonego od prawomocnego wyroku sądu odwoławczego, z powodu rażącego naruszenia przez ten sąd prawa, nie pozwala również na kwestionowanie w tym środku poczynionych w sprawie ustaleń faktycznych (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2016 r., sygn. akt V KK 457/15, LEX nr 1991147). Tymczasem w kasacji obrońcy skazanego M. P., werbalnie kwestionuje się jakość dokonanej przez Sąd Okręgowy w Radomiu kontroli odwoławczej skazującego M. P. wyroku Sądu Rejonowego w Grójcu, to w rzeczywistości ta kasacja nie kwestionuje sposobu procedowania Sądu Okręgowego w Radomiu, działającego jako sąd odwoławczy, a więc skutecznie nie zarzuca rażącego naruszenia prawa procesowego – to jest wskazanych w zarzucie przepisów art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k., lecz zmierza do przeprowadzenia w postępowaniu kasacyjnym kolejnej kontroli ustaleń faktycznych poczynionych w niniejszej sprawie przez sąd pierwszej instancji, czyli Sąd Rejonowy w Grójcu. Trafnie stwierdza Katarzyna Głowacz – Zastępca Prokuratora Rejonowego w Grójcu w odpowiedzi na kasację obrońcy skazanego M. P., że kontrola odwoławcza zapadłego orzeczenia pierwszoinstancyjnego przeprowadzona przez Sąd Okręgowy w Radomiu dowodzi, wbrew argumentacji z apelacji obrońcy, iż Sąd Rejonowy w Grójcu przeprowadził wszystkie niezbędne i dostępne dowody, które ocenił bez przekroczenia reguł wynikających z treści art. 7 k.p.k. Dotyczy to dowodów z zeznań: pokrzywdzonej A. P., rodziców pokrzywdzonej, M. B., A. S. czy R. R., opinii biegłej psycholog, jak i wyjaśnień M. P. Wskazać należy, że w przypadku zgwałcenia małżonka, tak jak w przypadku innych zgwałceń, przedmiotem ochrony jest wolność seksualna ofiary i jej prawo do podejmowania suwerennych decyzji w zakresie swego życia płciowego. W doktrynie podkreśla się, że nawet, gdy z punktu widzenia prawa

rodzinnego, jeden z małżonków bezpodstawnie odmawia wywiązywania się ze swych obowiązków w zakresie wspólnego pożycia, to gdy drugi małżonek wymusza realizację tego obowiązku środkami wymienionymi w art. 197 § 1 k.k., to popełnia przestępstwo zgwałcenia (por. A. Michalska – Warias, Zgwałcenie małżeństwie. Studium prawnokarne i kryminologiczne, Warszawa 2016, s. 144 – 145).

Lektura pisemnego uzasadnienia zaskarżonego kasacją obrońcy skazanego M. P. wyroku Sądu Okręgowego w Radomiu, z dnia 12 marca 2024 r., sygn. akt V Ka 61/24, wskazuje, że zawiera ono powody rozstrzygnięcia oraz argumentację, wyjaśniającą w sposób logiczny i rzeczowy, dlaczego ten Sąd nie podzielił zarzutów i wniosków zawartych w apelacji obrońcy. Sąd Najwyższy w realiach niniejszej sprawy nie dopatrył się zatem naruszenia przez Sąd Okręgowy w Radomiu wymogów z art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. Obraza przepisu art. 433 § 2 k.p.k. przez sąd odwoławczy ma miejsce wówczas, gdy ten sąd nie rozpoznał wszystkich zarzutów i wniosków wskazanych w rozpatrywanym środku odwoławczym (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 października 2007, r., sygn. akt III KK 120/07, Legalis, z dnia 20 września 2017r., sygn. akt II KK 254/17, Legalis). W orzecznictwie Sądu Najwyższego dominuje pogląd, iż w przypadku zarzutu kasacyjnego sprowadzającego się do naruszenia przez sąd odwoławczy przepisu art. 433 § 2 k.p.k., należy nie tylko wykazać, że sąd odwoławczy zarzutu apelacyjnego określonego rodzaju nie rozważył należycie, ale autor kasacji musi również wykazać, iż to uchybienie, zaistniałe przy dokonywaniu kontroli odwoławczej, w realiach tej konkretnej sprawy, mogło mieć istotny wpływ na treść zapadłego orzeczenia sądu odwoławczego. Należy zatem w kasacji wykazać, że przy dokonywaniu kontroli odwoławczej uchybienie (naruszenie art. 433 § 2 k.p.k.) zaistniało w rzeczywistości, opisać na czym ono polega i w jaki sposób skutkuje tak rażącym naruszeniem przepisów, że można je przyrównać w skutkach do przewidzianych w prawie procesowym bezwzględnych podstaw uchylenia orzeczenia (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 marca 2017 r., sygn. akt III KK 490/16, Legalis). Trafnie podkreśla się, że ponieważ nie chodzi o jakąkolwiek możliwość wpływu rażącego naruszenia prawa przez sąd odwoławczy na treść orzeczenia tego sądu, lecz o „istotny” wpływ na ową treść, to

chodzi tu jedynie o takie naruszenie, przy braku którego, zaskarżone orzeczenie mogłoby być inne.

Kierując się przedstawionymi motywami Sąd Najwyższy, z mocy art. 535 § 3 k.p.k., rozstrzygnął jak w postanowieniu.

E.W.

[ał]